

Complexnummer: 516415

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Synagoge

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

516416, 516417

Woonplaats

Borculo

Gemeente

Berkelland

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Weverstraat 4, 7271 AJ te Borculo

Complexomschrijving

Inleiding

COMPLEX bestaande uit voormalige SYNAGOGE en MIKWE (badhuis), gelegen aan de zuidzijde van de Weverstraat. De synagoge is ontworpen door J. te Veldhuis in een neo-classicistische stijl en gebouwd in 1877. Kenmerkend voor deze stijl is de strakke indeling van de gevel door pilasters met Ionische kapitelen, rustend op een plint en afgesloten door een hoofdgestel. Volgens S. Laansma bevindt zich in de gang van de "huidige sjoel" (zich bevindend in de voormalige joodse school uit 1926) de zogenaamde eerste steen. Deze steen heeft de inscriptie: 'DE EERSTE STEEN IS GELEGD DOOR MEYER LEVERPOLL, ZOON VAN CHOWER ELI ZER DE LEVIET, MET ZIJN VROUW JUFFROUW HENDRINA, DOCHTER VAN NATHAN DE LEVIET, OP 24 IJAR 5637'. Dit is april/mei 1877. Op een bordje aan de voorgevel wordt informatie gegeven over de herbouw van de synagoge in 1877 op fundamenten van een voorloper uit 1840. Sedert 1642 is er sprake van een Joodse gemeenschap in Borculo. Na WO II is de synagoge verkocht. In 1993 is, ter behoud voor de toekomst alsook ter nagedachtenis aan de Joodse gemeenschap, het uiterlijk van de synagoge hersteld. Tegen de rechterzijde van het gebouw bevindt zich een vermoedelijk latere aanbouw. Bouwsporen lijken erop te wijzen, dat er zich hier eerst een andere aanbouw bevond, met daarin een steektrap naar de galerij. Midden achter de synagoge ligt het bijbehorende badhuis (mikwe), bereikbaar via een toegang aan de rechterzijde van de synagoge.

Rechts naast de synagoge ligt de toegang tot synagoge en mikwe (badhuis), bereikbaar middels een, later aangebracht, gietijzeren spijlenhek, dat niet onder de bescherming valt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

- Van architectuurhistorisch belang als voorbeeld van een in hoofdvorm goed bewaarde synagoge met badhuis uit de tweede helft van de 19de eeuw uitgevoerd in neo-classicistische stijl.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging aan de straat in het centrum van de stad Borculo.
- Van sociaal- en cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie als synagoge met badhuis en daarmee als herinnering aan de Joodse gemeenschap in de gemeente Borculo. De objecten hebben gezamenlijk een belangrijke ensemblewaarde.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516416

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 augustus 2001
Kadaster deel/nr	82928/19

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Borculo	Berkelland	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Borculo	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Borculo	D			2040

Omschrijving**

Omschrijving

SYNAGOGE, overwegend in baksteen (kruisverband) opgetrokken, op rechthoekige grondslag en telt één bouwlaag onder een met gesmoorde Hollandse pannen gedekt schilddak. Tegen de rechter zijgevel bevindt zich een latere aanbouw, eveneens van één, lagere, bouwlaag, onder een flauw hellend zinken roevendak. Door de huidige functie van de synagoge als rokerij verkeert het interieur in slechte staat, maar is bouwkundig op het eerste oog nog goed.

De VOORGEVEL is vier vensterassen breed en wordt geleed door vijf pilasters op een doorgaand gekornist basement. Vanaf de plint tot de door de vensterbogen onderbroken lijst is het metselwerk in staand verband daarboven in kruisverband gemetseld. De gevel wordt beëindigd met een gekornist hoofdgestel met daarop een attiek, die de goot en het dakschild aan het oog onttrekt. Basement, pilasters, hoofdgestel en attiek zijn gepleisterd. De pilasters worden beëindigd met voluut kapitelen in Ionische stijl, vermoedelijk van natuur- of kunststeen. De schachten bevatten casementen. De gevel bevat vier hoge gietijzeren rondboogvensters. De vensters hebben onderramen bestaande uit 2x3 vakken met een roedeverdeling in ruitvorm, terwijl de halfronde bovenramen een roedeverdeling bevat met halve en hele cirkels. Op de scheiding tussen boven- en onderraam heeft de gevel een gepleisterde geprofileerde (water)lijst, die de halfronde beëindiging van de vensters volgt. Onder de vensters bevinden zich terugliggende gepleisterde vakken. Onder de gepleisterde onderdorpels bevindt zich eveneens een gepleisterde waterlijst. Voor zover waarneembaar zijn de gepleisterde delen geschilderd geweest: pilasters, hoofdgestel, attiek en waterlijst okergeel, de spiegels en terugliggende vakken van de attiek crème, het basement leverkleurig en de velden onder de vensters crème met een okergele band rondom.

De voorgevel van de aanbouw is blind en bevat een gepleisterde hoekpilaster. De gevel heeft een gepleisterde plint en wordt afgesloten door een dito geprofileerde lijst.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De LINKER ZIJGEVEL is gecementeerd en bevat een ingehakte dubbele deur. De baksteen en de voeg(kleur) komen niet overeen met die van de overige gevels. Onderzoek moet uitwijzen of het hier gaat om een oudere muur, behorende tot de voorganger van de huidige synagoge, die op dezelfde plaats stond. Een mastgoot verzorgt de afwatering.

De sobere ACHTERGEVEL wordt geleed door een vijftal pilasters. De gevel bevat vier gietijzeren rondboogvensters, dezelfde als in de voorgevel, maar hier met dubbele rollaag half rond afgesloten. In de gevel bevindt zich een uitgekraagd rookkanaal. Alleen de onderdorpels in de gevel zijn gepleisterd. De achtergevel van de aanbouw is blind en bevat een gepleisterde hoekpilaster. De gevel heeft een gepleisterde plint en wordt afgesloten door een dito geprofileerde lijst.

De RECHTER ZIJGEVEL bevat gepleisterde hoekpilasters en een dito plint, hoofdstel en attiek. Versieringen zijn hier, op de profilering van enkele lijsten na, achterwege gebleven. De gevel heeft geheel rechts een deur met boven een beschoten gevelveld, ontlast door een anderhalf steens strek.

De rechter zijgevel van de aanbouw bevat gepleisterde hoekpilasters en een gepleisterde plint. De gevel heeft een rondboogvormige ingang met dubbele deur. De verdieping heeft een rond gietijzeren venster. Het venster is voorzien van een roedeverdeling in bloemmotief. Venster en rondboog van de ingang zijn voorzien van een gepleisterde geprofileerde lijst.

Het INTERIEUR ziet er als volgt uit: de ingang bevindt zich in de rechter wand, bereikbaar via het portaal in de aanbouw. De vrouwengalerij bevindt zich erboven, bereikbaar via een trap in de aanbouw aldaar. De galerij rust op houten kolommen, die een maatvoering en profilering hebben, die men eerder bij gietijzeren kolommen zou verwachten. De galerij heeft een balustrade van gesneden balusters boven een brede rand met opgelegd centrelis motief.

De ruimte is overdekt met een afgeplat wangewelf, uitgevoerd in stuc en rustend op een geprofileerde gepleisterde lijst. Daar waar de bovenbouw van de Arke aansluit op het plafond, heeft het plafond een uitbouw. De wanden hebben een geschilderde donkerbruine lambrisering, tegen de linker- en rechter wand onder de deklijst voorzien van spiegels en rechthoekige vakken, die zijn gemarmerd in een lichte kleur. Bij voor- en achterwand ontbreken de vakken, omdat hier de banken geplaatst waren. Het plafond is vermoedelijk in oorsprong niet geschilderd geweest.

De vloer is voorzien van een cementlaag, die is vormgegeven en gekleurd als vloer van imitatie zwartmarmeren plavuizen. Het portaal in de aanbouw heeft een vlak plafond, dat is geschilderd met in het midden een davidster en langs de rand een dubbele lijn. De wanden hebben een geschilderde lambrisering met ter hoogte van de deklijst een randmotief van bladeren en lijnen, vervaardigd door middel van een sjabloon.

Waardering

SYNAGOGUE uit 1877.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege de gaaf bewaard gebleven hoofdvorm, de detaillering en het materiaal gebruik. Het gebouw getuigt van een, in deze plaats, weinig voorkomende bouwstijl. In het interieur zijn enkele gaaf bewaard gebleven elementen aanwezig.

- Van stedenbouwkundig belang vanwege de ligging in de straat in het stadscentrum.

- Het object is van sociaal- en cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie als synagoge en vormt daarmee een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

herinnering aan de Joodse gemeenschap in de gemeente Borculo. Het object heeft een belangrijke ensemblewaarde in combinatie met het bijbehorende badhuis.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Synagoge

Monumentnummer*: 516417

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 augustus 2001
Kadaster deel/nr	82938/83

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Borculo	Berkelland	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Borculo	D			4059

Omschrijving**

Omschrijving BADHUIS (MIKWE). Het in kruisverband gemetselde bakstenen pand, is opgetrokken op rechthoekige grondslag en telt één bouwlaag onder een met overwegend gesmoorde Hollandse pannen gedekt zadeldak met schild aan de achterzijde. Op beide zijschilden staat een rookkanaal. De asymmetrische VOORGEVEL bevat in het midden en rechts een toegang met houten deur. De toegang rechts heeft een enkelruits bovenlicht boven een geprofileerd kalf. De zolder heeft een houten luik. De toegang in het midden en het luik worden ontlast door een halfsteens rollaag, de toegang rechts door een steens rollaag. De LINKER ZIJGEVEL heeft een gepleisterde plint en bevat twee T-vensters ter plaatse van de badruimte en het daarachter gelegen vertrek en een 4-ruits draairaam ter plaatse van de stookruimte. De vensters worden ontlast door een halfsteens rollaag. De ACHTERGEVEL is niet opgenomen. De RECHTER ZIJGEVEL is blind uitgevoerd. In het INTERIEUR van het voormalige badhuis, bevinden zich drie vertrekken, twee links en één aan de achterzijde over de gehele breedte, en een gang. Het vertrek achter de voorgevel zal hebben gediend als stookruimte. In de voormalige badkamer, het vertrek in het midden van het gebouw, bevindt zich een L-vormig bad. De badrand is van hardsteen en de treden van het bad zijn belegd met wit marmer. De wanden zijn mogelijk eveneens uitgevoerd in wit marmer. In het achterste vertrek bevond zich vermoedelijk een toilet. De gang is belegd met zwarte en gele plavuizen in ruitmotief met randafwerking.

Waardering

Joods BADHUIS gelegen achter synagoge uit 1877.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een badhuis met gaaf bewaard gebleven hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik. Daarnaast is er sprake van enkele gaaf bewaard gebleven elementen in het interieur. Het object heeft ensemblewaarde in combinatie met de bijbehorende synagoge.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege zijn ligging bij de synagoge in het centrum van de stad Borculo
- Het object is van sociaal- en cultuurhistorische waarde vanwege de nog herkenbare oorspronkelijke functie als badhuis ten behoeve van de Joodse rituele reiniging en het vormt daarmee een herinnering aan de Joodse gemeenschap in de gemeente Borculo.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Mikwe